

Nad Československom lístie padá

Pre koho je cvičenie určené? 9. ročník ZŠ, prípadne 3. ročník SŠ

Tematický celok: Československo v medzivojnovom období 1918 – 1939

Ciel: Žiaci na základe analýzy a komparácie písomných a obrazových materiálov rozpoznávajú dôsledky rozbitia ČSR; žiaci dokážu identifikovať kľúčové medzníky, ktoré viedli k jej rozbitiu; dokážu aplikovať nadobudnuté poznatky na úrovni regiónu (Košice).

Výkonový štandard: rozpoznať mnohonárodnostný charakter ČSR, rozpoznať dôsledky rozbitia ČSR, pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia, vymedziť kľúčové medzníky, ktoré viedli k druhej svetovej vojne

Obsahový štandard: národnostné menšiny, Mnichovská dohoda, Viedenská arbitráž, Košice

Analýza interaktívneho obrázka

Žiaci analyzujú školský historický prameň v jednotlivých krokoch. Odporúčaný postup:

Prehliadanie červených prvkov

Pomocou červených elementov sa žiak orientuje v čase a priestore (identifikuje miesto a konkrétny dátum). Zároveň spoznáva kľúčovú osobnosť dobovej fotografie, ktorú zasazuje do geopolitických udalostí aj pomocou identifikácie vyvesenej vlajky.

Otázky:

- S akým druhom historického prameňa pracujeme?
- Kedy, kde a pre koho bola fotografia zhotovená?
- Zistite, v akom meste a krajine sa nachádzate.
- Čo už vieme a môžeme nám to pomôcť pri hľadaní odpovedí?
- Čo sa na fotografii odohráva?
- Do akej miery vo Vás fotografia vyvolala otázky, na ktoré by ste radi našli odpovede?
- Do akej miery obsahuje tento prameň udalosti alebo ľudí, o ktorých ste ešte nepočuli?

Prehliadanie modrých prvkov

1 2

Modré elementy ponúkajú možnosť práce s kartografickým prameňom, žiaci porovnávajú historické etnografické mapy a komparujú národnostné rozvrstvenie obyvateľstva na území južného Slovenska v rokoch 1910 a 1930.

Otázky:

- Aký štátny útvar mapa zobrazuje?
- Aké údaje mapa zaznamenáva?
- Z akého roku mapy pochádzajú?
- Zamerajte svoju pozornosť na mesto Košice a jeho vyobrazenie v jeho mapách. Aké zmeny nastali?
- Ako súvisia obe mapy s Vašimi doterajšími zisteniami?
-

***Pri analýze je potrebné si dať pozor na farebné rozlíšenie, ktorým je národnosť znázornená.**

Prehliadanie zelených prvkov

III

V ďalšom kroku žiaci analyzujú dva písomné pramene, pomocou ktorých lokalizujú nové územné zmeny v dôsledku Viedenskej arbitráže. Pri interpretácii prameňov sa opierajú o poznatky z predchádzajúceho kroku.

Otázky:

- Aké nové poznatky prameň ponúka?
- Ako spolu tieto dva pramene súvisia?
- Zamyslite sa nad možnými príčinami Viedenskej arbitráže. Ktoré štáty mali rozhodujúce slovo pri prijatí Protokolu?
- Aké nové zmeny Protokol prináša pre mesto Košice?
- Ako spolu súvisia vaše doterajšie zistenia?

Prehliadanie oranžových prvkov

IV

V štvrtom kroku žiaci pracujú s písomnými prameňmi, ktoré majú výlučne regionálny charakter. Žiaci pracujú s dvoma prameňmi rozdielnej proveniencie (slovenskej a maďarskej), týkajúcich sa dejín každodennosti. Tento krok je možné modifikovať (prípadne aj vynechať) na iné slovenské mestá, dokonca aj na tie mestá, ktoré sa súčasťou arbitrážneho územia nestali.

Otázky:

- V kontexte článku z denníka Slováč interpretujte jeho titulok - Košice, mŕtve mesto. Zhoduje sa s tým, čo píše maďarské noviny?
- O čo vypovedá jazyk prameňa, v ktorom je prameň napísaný?
- Aké protichodné informácie nám z textov vyplývajú?
- Prečo sa informácie v novinách líšia?
- Čo dokážeme zistiť o živote v Košiciach z uvedených dokumentov?

Bonusové fialové prvky

V

Piaty, bonusový krok (môže slúžiť aj ako samostatná reflexia) sa zameriava na interpretáciu tej istej udalosti pohľadom dvoch prameňov (písomného a audiovizuálneho) - príchod M. Horthyho do Košíc a jeho príhovor slovenskému obyvateľstvu. V tejto časti nastáva proces uvedomovania si a formulácie poznatkov, z ktorými sa v priebehu vyučovania žiak stretol. Žiak si v tejto fáze overuje svoje vedomosti, ale aj postoje, vracia sa k problémom (otázkam) a opätovne premýšľa o ich obsahu, upevňuje si vedomosti a rekonštruje svoje pamäťové schémy.

Otázky:

- Aké ďalšie informácie nám poskytlo video?
- Aké osoby, udalosti a miesta ste mohli vidieť na video a v novinovom článku?
- Ako vítajú obyvateľa mesta prichádzajúceho regenta M. Horthyho.
- Ako sú udalosti na video popísané v novinovom článku?
- Aké dôsledky mohla mať pre obyvateľov mesta (arbitrážneho územia) absencia ich politických práv?
- Ako môžeme nadobudnuté poznatky aplikovať v súčasnosti? Existujú v súčasnom svete nejaké paralely?

Tato metodika vznikla s cieľom poukávať na potenciál využitia liliografických prác (a tomto prípade Michala Potemru) pri výučbe dejepisu.